

СИЛАБУС навчальної дисципліни «ЮРИДИЧНА РИТОРИКА»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	081 Право
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Правознавство»
Курс, семестр	4 курс, 2 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4 Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 26 год., практичних занять – 14 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра підприємництва і права
Контактні дані розробника	Викладач: Галина ТЕРЕЛА кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права; Контакти: каб. 482 (навчальний корпус №4) e-mail: halyna.terela@pdau.edu.ua Сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/terela-galyna-vasylivna

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни «Юридична риторика» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей у процесі засвоєння дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Юридична деонтологія», «Теорія держави і права», «Логіка», «Юридична психологія».
Компетентності	ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово. СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК 13. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
Програмні результати навчання	ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. ПРН 10. Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію. ПРН 11. Володіти базовими навичками риторики. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

ОК передбачає набуття загальних компетентностей та комплексу соціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: здатність до абстрактного мислення, пошук та аналіз інформації, спілкування з представниками інших професійних груп, робота в науковому контексті, долучення до професійної діяльності тощо. Формуванню навичок soft skills в межах освітньої компоненти сприяють сучасні методи й прийоми навчання, де ведеться робота в команді, що мотивує здобувачів вищої освіти до ініціативності, креативності, уміння управляти конфліктами, діяти соціально відповідально та свідомо, самоорганізації, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, формування умінь організаторської діяльності. Соціальні навички формуються також і під час проведення студентських наукових конференцій,

участі у засіданнях гуртків, круглих столах, громадських заходах тощо.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування комунікативно компетентного фахівця в галузі права, ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами класичної та сучасної юридичної риторики, набуття практичних навичок написання текстів виступів і їх проголошення, удосконалення культури мовлення, організація ефективного спілкування в професійній діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.

Тема 2. Закони риторики.

Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства.

Тема 4. Підготовка до публічного виступу.

Тема 5. Мистецтво спору (полеміки).

Тема 6. Особливості юридичних промов.

Тема 7. Подолання страху перед аудиторією.

Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією.

Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов.

Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

словесні методи (лекція, пояснення, бесіда); *наочні методи* (ілюстрування, демонстрування); *практичні методи* (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою); *методи формування пізнавальних інтересів* (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); *методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності* (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення дисципліни); *інтерактивні методи* (кейс-метод, дискусії, диспути, дебати, «Мозковий штурм», проектування професійних ситуацій, командні конкурси і змагання); *комп'ютерні, мультимедійні методи* (використання мультимедійних презентацій); *методи усного контролю* (опитування); *методи письмового контролю* (самостійна робота, есе); *методи самоконтролю* (самостійний пошук помилок, самоаналіз).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи та завершується екзаменом із занесенням у відомість обліку успішності.
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання наведені у Додатку до силабусу.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо виконання термінів та перескладання

Дедлайни та перескладання: практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це директорат навчально-наукового інституту, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Директор навчально-наукового інституту своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.

- щодо академічної доброчесності	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо відвідування занять	Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Кацавець Р. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: Алерта, 2018 216 с.
2. Молдован В. В. Судова риторика: теорія і практика: навч. посіб. / стереотип. вид. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 496 с.
3. Ораторське мистецтво : підручник / за ред. проф. М. П. Требіна і Г. П. Клімової ; Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид. Харків : Право, 2015. 207 с.
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посіб. Луцьк : Надстир'я, 2021. 126 с.
5. Доній Н. Є. Основи критичного мислення та праворозуміння у судовій практиці : навч. посіб. / Н. Є. Доній, С. О. Ніщимна, Е. М. Герасимова ; Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2021. 431 с.
6. Шинкарук В. Д. Основи риторики : навч. посіб. / В. Д. Шинкарук, В. М. Теслюк ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Ліра-К, 2021. 319 с.

Допоміжні:

7. Антична риторика : навч.-метод. розробка / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка ; упоряд. Л. Л. Звонська-Денисюк. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2001. 103 с.
8. Гончаров Г. М. Риторика і культура мови : навч. посіб. / Г. М. Гончаров, Л. А. Карпець ; Харків. держ. акад. фіз. культури, Каф. гуманітар. наук. Харків : Панов А. М. [вид.], 2018. 179 с.
9. Колотілова Н. А. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку [Текст] : монографія. Київ : Центр

учбової літератури, 2019. 271 с.

10. Красницька О. В. Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації : практикум. Київ : Компринт, 2019. 109 с.
11. Крикун В. Ю. Риторика : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2019. 223 с.
12. Культура мовлення та риторика : навч. посіб. / Галина Кузнецова [та ін.] ; Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. Глухів : Глухів. НПУ ім. О. Довженка, 2020. 323 с.
13. Куньч З. Й. Риторика : підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». 2-ге вид., допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 495 с.
14. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2019. 239 с.
15. Медвідь А. М. Ораторське мистецтво правників : навч. посібник для студ. навч. закл., що навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра з права зі спец. «Правознавство» / А. М. Медвідь, Ф. М. Медвідь ; Державна податкова адміністрація України, Національна академія держ. податкової служби України. Київ : Міленіум, 2005. 334 с.
16. Молдован В. В., Кацавець Р. С. Юридичний практикум: кримінальний процес, судова риторика. Київ: ЦУЛ, 2008. 158 с.
17. Овчаров М. М. Майстер публічних виступів : практ. кн. з оратор. мистецтва / Микола Овчаров ; з іл. авт. Вид. 2-ге Монохром. вид., доопрац. Київ : Ін-т риторики ім. Д. Кеннеді : Фенікс, 2023. 304 с.
18. Овчиннікова А. П. Риторика як суспільно-культурне явище : курс лекцій. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 175 с.
19. Олійник О. Ораторське мистецтво юриста. Теорія та практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Кондор, 2010. 208 с.
2. Олійник О. Б. Концепція риторичної аргументації як теоретико-методологічна основа розвитку юридичної риторики. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2018. Вип. 31. С. 37-41.
1. Олійник О. Правова риторика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2010. 166 с.
2. Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. / авт.-уклад.: І. М. Плотницька, О. П. Левченко, 3. Ф. Кудрявцева та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. Київ : НАДУ, 2011. 128 с.
3. Поліщук А. С. Риторика Давньої Греції: доарістотелівський період : навч. посіб. Київ : Логос, 2018. 354 с.
4. Риторика : навч.-метод. посіб. / уклад. Лариса Мафтин ; [відп. ред. С. Романюк] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. 343 с.
5. Рогожкин О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна : підруч. для студ. і курсантів юрид. спец. : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Донецьк : Донецький юридичний інститут МВС України, 2012. 298 с.
6. Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики Київ : МАУП, 2006. 280 с.

Реквізити затвердження

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол від «03» вересня 2024 року № 1

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Денна форма навчання

Назва теми	Види навчальної роботи			Разом по темі
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи*	участь у дебатах	
Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.	-	5		5
Тема 2. Закони риторики	-	5		5
Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства	7	5		12
Тема 4. Підготовка до публічного виступу	7	5		12
Тема 5. Мистецтво спору (полеміки)	-	5	8	13
Тема 6. Особливості юридичних промов	7	5		12
Тема 7. Подолання страху перед аудиторією	7	5		12
Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією	7	5		12
Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов	7	5		12
Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця	-	5		5
Всього	42	50	8	100
Разом				100

* Перевірка засвоєння теоретичних питань та завдань, що виносилися на самостійну роботу, здійснюється шляхом перевірки виконаних письмово робіт.

1. Виконання завдань на практичних заняттях (0–7 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 6. ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	на високому рівні	6–7
		на достатньому рівні	5–6
		на середньому рівні	4–5
		на низькому рівні	0–3

2. Виконання завдань самостійної роботи (0–5 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 6. ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	на високому рівні	5
на достатньому рівні		4	
на середньому рівні		3	
на низькому рівні		2	

3. *Участь у дебатах (0–8 балів) – денна форма навчання*

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 6. ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	на високому рівні	7,1–8,0
		на достатньому рівні	5,1–7,0
		на середньому рівні	3,1–5,0
		на низькому рівні	0–3,0

4. *Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.*

Заочна форма навчання 081ПР_бз_2024
Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Заочна форма навчання

Назва теми	Види навчальної роботи			Разом по темі
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи*	виконання контрольної роботи	
Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.	-	7		7
Тема 2. Закони риторики	-	7		7
Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства	-	7		7
Тема 4. Підготовка до публічного виступу		7		7

Тема 5. Мистецтво спору (полеміки)	-	7		7
Тема 6. Особливості юридичних промов	-	7		7
Тема 7. Подолання страху перед аудиторією	5	7		12
Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією	-	7		7
Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов	5	7		7
Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця	-	7		7
Виконання контрольної роботи			20	20
Всього	10	70	20	100
<i>Разом</i>				100

1. Виконання завдань на практичних заняттях (0–5 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 6. ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	на високому рівні	5
		на достатньому рівні	4
		на середньому рівні	3
		на низькому рівні	2

2. Виконання завдань самостійної роботи (0–7 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 6. ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12.	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	на високому рівні	7,1–8,0
		на достатньому рівні	5,1–7,0
		на середньому рівні	3,1–5,0
		на низькому рівні	0–3,0

3. *Виконання контрольної роботи – заочна форма навчання*

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Якісна оцінка відповідей, виконання завдань, поведінки здобувача	Кількість балів
Високий	Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Завдання здані вчасно.	20
Достатній	Завдання виконані загалом вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Завдання здані вчасно.	15
Середній	Відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Присутні помилки в оформленні або завдання здано невчасно.	10
Задовільний	Відповіді на поставлені завдання самостійної роботи містять помилки, які є суттєвими або завдання виконане неповністю. Присутні помилки в оформленні та / або завдання здано невчасно.	5
Низький	Відповіді невірні або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або завдання здано невчасно.	3
Незадовільний	Завдання не виконане зовсім.	0

4. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.